

УДК 027.7:378.6:61:004

Захарова О. А.

*Бібліотека ВДНЗУ «Українська медична
стоматологічна академія»*

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ БІБЛІОТЕКИ ВИШУ У ФОРМУВАННІ КУЛЬТУРИ І ДУХОВНОСТІ СУЧАСНОГО СТУДЕНТА-МЕДИКА

Анотація. У статті на прикладі бібліотеки ВДНЗ України «УМСА» розглядається питання формування духовних, морально-етичних якостей у студентів-медиків, роль інформаційних ресурсів бібліотеки у цьому процесі.

Ключові слова: духовні якості, морально-етичні якості, студенти-медики, Бібліотека ВДНЗ України «УМСА», інформаційні ресурси, блог.

Формування духовності і культури сучасного студента-медика є однією з актуальних проблем, яка визначає ефективність різних нововведень і реформ у галузі охорони здоров'я України. Не кожна людина може стати лікарем, і питання про те, як вищий навчальний заклад сприяє розвитку моральності та духовності майбутнього медика сьогодні активно дискутується.

У давні часи моральне виховання називали «вихованням серця». З цим не можна не погодитись, адже формування високих моральних якостей потребує глибокого, розумного та емоційного впливу на людину. Уміння розбудити співчуття, дати такі приклади, що підносять душу, навчити поєднувати слово і справу, перетворюючи благодійні переконання на вчинки, корисні іншим, на натхненну працю, присвячену людям – таке завдання морального виховання.

Різні аспекти проблеми духовності знайшли відображення в наукових працях філософів, які розглядають духовність як сферу осмислення дійсності (В. Баранівський, Л. Сохань, Л. Олексюк, В. Сугатовський, В. Шердаков та ін.); психологів, які аналізують психологічні витoki духовних цінностей (І. Бех, О. Зеліченко, О. Киричук, Г. Костюк та ін.); педагогів, які досліджують сутність духовного розвитку, особливості організації духовного виховання особистості (С. Гончаренко, В. Доній, І. Зязюн, І. Степаненко, Г. Шевченко та інші) [1].

Суспільству нашої країни потрібні всебічно розвинені, високодуховні, соціально активні особистості, які здатні до самовдосконалення й самореалізації, мають почуття відповідальності й емпатії.

Озброєння моральними знаннями надзвичайно важливе ще й тому, що вони не тільки інформують про норми поведінки в сучасному світі, а й дають уявлення про наслідки порушення норм або наслідки певних вчинків для оточення.

У контексті духовно-морального виховання студентів медичних вишів поняття «духовність» базується на основі усвідомлення високого обов'язку професії й загальнолюдського гуманізму. Саме тому студентів необхідно залучати до моральних загальнолюдських цінностей, готувати до подальшої професійної діяльності в унікальних, часто надзвичайних умовах праці.

На сучасному етапі навчальний медичний заклад як соціальний інститут покликаний допомогти студентам у становленні їх духовних, морально-етичних якостей. Тому виховання спрямоване на підвищення рівня духовності й моральності протягом всього навчання й передбачає формування духовності як базової якості особистості, що визначає її позицію, поведінку, ставлення до себе й навколишнього світу.

Усім відомо, що в студентські роки закладається фундамент для майбутнього самовираження людини як соціального суб'єкта, з'являється прагнення досконало оволодіти знаннями, які постійно зазнають змін.

Цінності відіграють роль певного стабілізатора, стають підґрунтям щодо пошуку нових парадигм життя. Суттєву роль при цьому відіграє система ціннісних орієнтирів. На думку науковців, соціальна валідність особистості залежить від ступеня засвоєння нею духовно-моральних та естетичних цінностей, що дозволяє ефективніше формувати її світоглядні настанови. У вищих навчальних закладах різних регіонів України здійснювалося дослідження системи ціннісних орієнтирів, духовного світу сучасної студентської молоді [5-7]. З погляду значної частини студентів, «духовність» розглядається як сукупність моральних якостей (52,5 %) та гармонія внутрішнього світу людини (51,7 %). Студенти виділяють такі емоційні компоненти духовності як віра, надія, любов (38,8 %). У подальшому пріоритетними стають інтелектуальні (41,6 %) та власне духовні (дух, душа) цінності (до

61,9 %). Дослідники відзначають, що студенти, навчаючись у виші, починають більше цінувати культуру взаємовідносин (до 38,5%).

Відтак, поняття «духовність» усвідомлюється студентами університету в трьох семантичних полях: моральність, інтелект, релігійність. Переважна більшість респондентів трактує «духовність» як моральні цінності людини, дещо менша – як інтелектуальні, та невелика частина респондентів – як релігійні цінності [3].

Виховання у студентів морально-естетичної самосвідомості, духовності стає показником готовності у відповідних сферах, ефективним показником роботи колективу ВНЗ.

Основними напрямками духовно-морального виховання вважають: формування й розвиток системи духовно-моральних знань, пов'язаних із нормами моральності й професійної етики в навчальній, клінічній і суспільній діяльності, формування у студентів репродуктивної свідомості й настанов на створення родини як основи відродження національних моральних цінностей, формування якостей соціально активної особистості, що має навички самопрезентації, ухвалення рішень, організації суспільно й особистісно значущих справ.

Надзвичайно важливим є формування емоційних, ділових, комунікативних здібностей у майбутніх медиків. Виконання головних завдань навчання повинно забезпечувати комплексне формування особистісного ставлення до оточення – оволодіння етичними, естетичними й моральними нормами.

У сучасному світі особистість оточена безліччю джерел впливу як позитивного, так і негативного характеру, що, звичайно, позначається на формуванні моральності. І тому, крім забезпечення духовно-морального розвитку молоді, її соціального оптимізму, гострою є проблема запобігання негативному впливу інформації на свідомість молоді, яка містить елементи бездуховності, насильства, порнографії, пропагує тютюнопаління, наркоманію, пияцтво, антисоціальну поведінку.

Основне завдання педагогічного колективу ВНЗ – навчити молодь співчувати, бути людяною, сформувати інтелігентну та високодуховну особистість, допомогти знайти своє місце в житті й стати професіоналом своєї справи.

Якісна організація навчально-виховного процесу вишу базується на багатьох чинниках, зокрема на роботі бібліотеки навчального закладу, яка сьогодні є основною ланкою в забезпеченні інформацією, реальним інтегратором змін, єдності інформаційно-бібліотечних ресурсів й освітнього процесу.

Сучасні бібліотеки вишів постійно шукають новітні форми надання послуг, активно впроваджують у щоденну практику інноваційні технології. На сучасному етапі бібліотечне обслуговування зазнало суттєвих змін завдяки використанню комп'ютерної техніки, мережі Інтернет тощо.

Бібліотека ВДНЗ України «УМСА» є своєрідним флагманом академії в інтернет-просторі. Щороку все більша кількість бібліотечних процесів автоматизується, впроваджуються нові віртуальні послуги. Політика розвитку бібліотеки – клієнтоорієнтована. Web-ресурс www.biblumsa.blogspot.com працює вже 5 років. Він є обличчям бібліотеки в Інтернеті [2]. Бібліотечний блог – це унікальна можливість налагодження діалогу «бібліотекар-читач», майданчик для реалізації креативних ідей бібліотекарів.

На сторінках бібліотечних блогів представлено широкий спектр інформації, можливість надання інноваційних послуг, нові проекти бібліотек, і виставкова діяльність, цікаві факти, новини.

Культурно-просвітницька робота бібліотеки ВДНЗ України «УМСА» орієнтується не лише на пошук нової інформації заради самої інформації, а й на інші цінності. І тому для проведення культурно-просвітницьких заходів обираються такі форми, де студенти виступають не просто слухачами, а найдієвішими учасниками, оскільки саме бібліотека має для цього унікальні можливості.

За допомогою інформаційних ресурсів наша бібліотека сприяє комплексному вирішенню завдань гармонійного розвитку молоді, вона – осередок духовного спілкування, творчої та інтелектуальної діяльності й дозвілля студентів.

Використання мультимедійних ресурсів, звукових фонограм, художніх репродукцій дозволяє урізноманітнити виховні заходи, зробити їх більш насиченими, цікавими та пізнавальними.

До Міжнародного дня щастя та Всесвітнього дня сторітелінгу (з англ. – спосіб передачі інформації через розповідь історій, його використовують, щоб розважити, залучити або переконати аудиторію, співрозмовника) на блозі було презентовано відео-бліц

«Сторіотерапія від ВДНЗУ «УМСА» – «Лікуємо щастям», створений бібліотекою, студентським парламентом, відділом ТЗН академії.

Бібліотекою та практичним психологом академії було проведено просвітницький захід з елементами тренінгу «Щасливий сторіотелінг», під час якого студенти дізналися про історію походження сторіотелінгу, його структуру та можливості використання в різних сферах людської діяльності; про коефіцієнт Валового Національного Щастя, Міжнародний індекс Щастя тощо.

Захід був дуже цікавий і корисний як для студентів-медиків, так і для їхніх наставників, адже змусити повірити в краще, розв'язати проблему – це основне в професії лікаря.

Кожного року, починаючи з 1986, 26 квітня, бібліотечний простір академії наповнюється болем, тугою, жахливими спогадами. Вже не один рік бібліотека привертає увагу студентів та співробітників вишу до страждань людей, які зазнали і продовжують зазнавати впливу радіації.

«Чорнобиль: гіркий спомин і вічний біль» – книжково-ілюстративний перегляд презентувала бібліотека в день трагічної події. На перервах глядачі мали можливість переглянути віртуальну виставку «Чорнобиль: 30 років після пекла», відеоролики, присвячені цій трагічній події, а також вражаючий документальний фільм «Чорнобиль. Загублений світ».

Не втрачає свого провідного місця і виставкова діяльність у культурно-просвітницькій роботі бібліотеки вишу, адже саме книжкові виставки є засобом розкриття інформаційних ресурсів книгозбірні, її візитівкою, відображаючи стиль бібліотеки і творчі можливості персоналу. Натепер, завдяки інформаційним технологіям вони є більш яскравими та динамічними.

Останнім часом виставки змінилися за змістом і стилем оформлення, відрізняються від звичних виставок минулих років оформленням, дизайном, наявністю допоміжних елементів, численними цитатами, анотаціями, ілюстраціями, наявністю Інтернет-адреси. Сучасне оформлення дає можливість читачам отримати більш повну інформацію з даної теми.

Книжкові виставки пропонувані бібліотекою ВДНЗ України «УМСА» присвячуються видатним особистостям, знаменним датам, актуальним темам. Серед них: «Історія України в романах полтавських письменників», «Кобзар. Постать, що єднає Україну»,

«Людина планетарного масштабу. 100 років від дня народження М. А. Амосова – видатного лікаря-хірурга, вченого, академіка, громадського діяча», «Світ не пізнаєш, не вивчивши свого краю. Історія Полтавщини», «Подих часу: старовинні видання в бібліотеці».

Бібліотека академії користується ще й такою інноваційною формою роботи, як буктрейлер. Його мета – яскраво та образно розповісти про книгу, зацікавити, заінтригувати читача, спонукати до читання. Вперше на публіці ролик був показаний у 2003 році. Це був буктрейлер до десятого роману вампірської саги Крістін Фіхан «Темна симфонія». Тоді це більше нагадувало музичний кліп, ніж ефективну атаку на свідомість споживача. Зараз у США над створенням буктрейлерів працюють провідні кіностудії. В Україні цей спосіб просування книги прийшов у 2009 році, але залишається швидше екзотичною заморською новинкою, ніж актуальним способом просування книг.

На блозі нашої бібліотеки увазі користувачів пропонуються буктрейлери за книгами:

Медицина катастроф : навч. посіб. для студ. вищ. мед. навч. закладів I-II рівнів акредитації / Григорій Олександрович Черняков, Ігор Васильович Кочін, Петро Іванович Сидоренко та ін; за ред. І. В. Кочіна – К. : Здоров'я, 2001. – 350 с.

Зайцев Андрей Владимирович. Одонтологические органы в истории позвоночных / Андрей Владимирович Зайцев, Андрей Владиславович Артемьев. – Полтава : Дивосвіт, 2006. – 107 с.

Сьогодні бібліотечна блогосфера – це «дзеркало життя бібліотеки», що допомагає читачу знайти й отримати потрібну та цікаву інформацію, відповіді на свої запитання. За допомогою блогу можна залучити студентську й викладацьку аудиторію до участі у діалогах, до обговорення актуальних тем.

Таким чином, система духовно-морального виховання вишу, повноцінною складовою якого є й бібліотека, націлює та орієнтує студентську молодь на ідеали людяності, доброзичливості та співпереживання. У виші допомагають молоді стати максимально корисними для суспільства, нації, а також працювати над збагаченням свого духовно-морального світу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех І. Д. Духовні цінності в розвитку особистості / І. Д. Бех // Педагогіка і психологія. – 1997. – № 1. – С. 124–129.

2. Боровик О. Б. Бібліотека як флагман академії в Інтернет-просторі / О. Б. Боровик, О. В. Бак // Бібліотеки і суспільство: рух у часі та просторі : матеріали II Наук.-практ. Інтернет-конф., Харків, 24–31 жовт. 2016 р. / Харк. нац. мед. ун-т ; [редкол. : І. В. Киричок, Т. Б. Павленко, Н. Д. Гаєва]. – Харків, 2016. – С. 34–39.
3. Дубасенюк О. А. Духовно-моральне виховання студентської молоді / О. А. Дубасенюк // Інноваційні підходи до виховання студентської молоді у вищих навчальних закладах : матеріали міжнар. наук.-практ. конф.(м. Житомир, 22–23 трав. 2014 р.) / За ред. О. А. Дубасенюк, В. А. Ковальчук. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – С. 78–87.
4. Медведєва В. Бібліотечна блогосфера як засіб комунікації бібліотечної установи в інформаційному середовищі / В. Медведєва // Вісник Книжкової палати. – 2016. – № 12. – С. 20–22.
5. Сіданіч І. Л. Актуальні проблеми духовно-морального виховання студентської молоді / І. Л. Сіданіч // Наукові записки. Серія «Психологія і педагогіка», 2013. – Вип. 23. – С. 233–241.
6. Сатінова Н. Пріоритети та цінності сучасної студентської молоді [Електронний ресурс] / Н. Сатінова, О. Кущенко // Режим доступу: <http://visnik.knteu.kiev.ua/files/2011/03/12.pdf>.
7. Стрельчук Л. Виховання у професійній освіті [Електронний ресурс] // Л. Стрельчук // Режим доступу: <http://www.kpi.kharkov.ua/archive/Conferences/86.pdf>.